

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ KOMİSYONU
TUTANAK DERGİSİ

3'üncü Toplantı
26 Haziran 2025 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Çiğdem Erdoğan'ın, Komisyonun bugünkü gündemine, 28'inci Yasama Döneminin ikinci devresinin hayırlı olmasını dilediğine, Komisyon üyeliğine seçilen Çorum Milletvekili Yusuf Ahlatcı, İstanbul Milletvekili Nurettin Alan ile Tekirdağ Milletvekili Selcan Taşcı'ya hoş geldiniz dediğine, Komisyonun gerçekleştirdiği faaliyetlere ve 28'inci Yasama Döneminin ikinci devresinde izlenecek yol haritasıyla ilgili yapılan ön çalışmaya ilişkin açıklaması

III.- İHTİSAS KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

1.- Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun 28'inci Yasama Döneminin ikinci devresinde izleyeceği yol haritasının değerlendirilmesine ilişkin görüşme

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ KOMİSYONU

-----0-----

3'üncü Toplantı
26 Haziran 2025 Perşembe

-----0-----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu (KEFEK) saat 14.07'de açıldı.

Komisyon Başkanı Çiğdem Erdoğan, Komisyonun bugünkü gündemine, 28'inci Yasama Döneminin ikinci devresinin hayırlı olmasını dilediğine, Komisyon üyeliğine seçilen Çorum Milletvekili Yusuf Ahlatcı, İstanbul Milletvekili Nurettin Alan ile Tekirdağ Milletvekili Selcan Taşcı'ya hoş geldiniz dediğine, Komisyonun gerçekleştirdiği faaliyetlere ve 28'inci Yasama Döneminin ikinci devresinde izlenecek yol haritasıyla ilgili yapılan ön çalışmaya ilişkin açıklama yaptı.

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun 28'inci Yasama Döneminin ikinci devresinde izleyeceği yol haritasının değerlendirilmesine ilişkin görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, toplantıya saat 15.16'da son verildi.

26 Haziran 2025 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.07

BAŞKAN: Çiğdem ERDOĞAN (Sakarya)

BAŞKAN VEKİLİ: Gamze TAŞCIER (Ankara)

BAŞKAN VEKİLİ: Tuba VURAL ÇOKAL (Antalya)

SÖZCÜ: Pelin YILIK (Çankırı)

KÂTİP: Özgül SAKİ (İstanbul)

----- 0 -----

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN - Komisyonumuzun değerli üyeleri, her birinizi saygı, sevgiyle selamlıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Çiğdem Erdoğan'ın, Komisyonun bugünkü gündemine, 28'inci Yasama Döneminin ikinci devresinin hayırlı olmasını dilediğine, Komisyon üyeliğine seçilen Çorum Milletvekili Yusuf Ahlatcı, İstanbul Milletvekili Nurettin Alan ile Tekirdağ Milletvekili Selcan Taşcı'ya hoş geldiniz dediğine, Komisyonun gerçekleştirdiği faaliyetlere ve 28'inci Yasama Döneminin ikinci devresinde izlenecek yol haritasıyla ilgili yapılan ön çalışmaya ilişkin açıklaması

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN - Gündemimizde iki tane başlığımız var: Bir tanesi Başkanlık sunuşları, bir diğeri Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun 28'inci Dönem ikinci devrede izleyeceği yol haritasının değerlendirilmesi.

Sözlerime başlamadan önce, 28'inci Yasama Döneminin ikinci devresinin ülkemiz ve milletimiz için hayırlara vesile olmasını diliyorum. Aramıza yeni katılan milletvekili arkadaşlarımız var; Çorum Milletvekili Sayın Yusuf Ahlatcı, İstanbul Milletvekili Sayın Nurettin Alan, Tekirdağ Milletvekili Sayın Selcan Taşcı; Komisyonumuza hoş geldiler.

İlk olarak belirli başlıklar altında, bilhassa yeni üyelerimiz için Komisyonumuzun faaliyetleri hakkında bilgi vermek ve ikinci devrede Komisyonumuzun yol haritasının belirlenmesi noktasında sizlerin görüşlerine başvurmak istiyorum. Ayrıca, yine, ilgili başlıklar altında, Komisyonumuzun 28'inci Dönem ikinci devrede izleyeceği taslak yol haritasının nasıl olacağı konusunda ön çalışmalarımızı da sunmak isterim. Bu devrede, yurt içi ve yurt dışı faaliyetler, toplantılar, projelerde Komisyonun son derece aktif olmasını hedefliyoruz. Bu çerçevede, ilk olarak Komisyon toplantılarımızla başlamak isterim.

Hepinizin bildiği üzere, bakanlıkların, bakanların katılımıyla gerçekleşen Komisyon toplantıları hayata geçirdik. Kadın-erkek fırsat eşitliği politikalarının uygulanmasında bakanlıkların geliştirecekleri stratejik planlar, ülke genelinde yerelde ve merkezde uyguladıkları politikalar kadın-erkek fırsat eşitliğinin sağlanmasında çok önemli. Bu çerçevede, Komisyonumuz farklı alanlarda yürütülen kadın politikalarının en iyi şekilde izlenebilmesi adına sayın bakanlarla toplantılar gerçekleştirmiştir. Komisyon Başkanlığı tarafından bakanlıklara Komisyon toplantısı öncesi kadın-erkek fırsat eşitliği konularındaki çalışmalarına yönelik 20 sorudan oluşan bir yazı gönderilmektedir. Buradaki amaç, bu sorular vesilesiyle bakanlıkların kadın-erkek fırsat eşitliği politikaları üretme anlamında var olan hassasiyetlerine farklı bir bakış açısı kazandırmaktır. Bu toplantılarda Komisyon üyelerimiz ve üye olmayan milletvekillerimizin, istedikleri soruları sayın bakanlarımıza sorma ve yanıtlarını en üst düzeyde birinci ağızdan alma fırsatları olmuştur. Bu kapsamda 8 Mayıs 2024 tarihinde Sayın Adalet Bakanının katılımıyla, 11 Haziran 2024 tarihinde Sayın Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanının katılımıyla, 10 Temmuz 2024 tarihinde Sayın İçişleri Bakanının katılımıyla toplantılar gerçekleştirilmiştir.

28'inci Yasama Döneminin ikinci devresine Sayın Bakanlarımızı da Komisyonumuza davet etmeyi planlıyoruz. Bu çerçevede, Sanayi ve Teknoloji Bakanını, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanını, Millî Eğitim Bakanını, Sağlık Bakanını Komisyonumuza davet etmeyi planlayabiliriz. Bu konuda yine sizlerin önerilerini dinleyebiliriz.

İkinci olarak, alanında uzman veya otorite olan kuruluşlarla yapılan toplantılar... Birleşmiş Milletler Nüfus Fonunun katılımıyla yapılan bir toplantımız vardı. Ülke genelinde yerelde ve merkezde kadın alanında politika üretirken, plan ve programlar yaparken demografik verilerin gözetilmesinin somut ve uygulanabilir çözümlerinin geliştirilmesi adına hayati öneme sahip olduğunun farkındayız. Her alanda olduğu gibi nüfus politikaları alanında da uluslararası kuruluşlarla birlikte çalışmayı, onların katkılarını almayı önemsiyoruz. Bu çerçevede, geçtiğimiz devrede Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu temsilcileri ile bir toplantı gerçekleştirdik.

Yine, bir diğer toplantımız Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Başkanı ve ekibinin katıldığı Komisyon toplantısıydı. Sizlerin de takdir edeceği üzere kadın-erkek fırsat eşitliğinin sağlanması, kadın sorunlarının çözümü ilgili bütün kurumların ve sektörlerin desteği ve iş birliği ile mümkün. Bu kapsamda medya sektörünün desteği ve Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun iş birliği ayrıca önemli. Sayın RTÜK Başkanı ve ekibi Komisyon toplantımıza katılarak aşağıda yer verilen başlıklarda Komisyon üyelerimizi bilgilendirmiştir: Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun kadın-erkek fırsat eşitliğine ilişkin politikaları, kadına yönelik şiddet başta olmak üzere kadın alanında yaşanan sorunların çözümüne ilişkin önleyici tedbirlerin hazırlanması, kamu spotlarının hazırlanması, 12'nci Kalkınma Planı kapsamında RTÜK'ün üstlenmiş olduğu sorumluluklar, kadın alanında gerçekleştirilen çalışmalar, projeler ve bundan sonraki faaliyetler.

Yine, önümüzdeki süreçte ayrıca insan hakları ve ayrımcılığın önlenmesi alanında çalışmalar yapan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkanını, Kamu Denetçiliği Kurumu Başkanını, Türkiye İstatistik Kurumu Başkanını Komisyonumuza davet edebiliriz. Sizlerin de bu konudaki önerilerimizi dinlemek istiyoruz.

Üçüncü olarak, Komisyonumuzun yurt içinde gerçekleştirdiği etkinlikler, programlar... TÜRKPA Dönem Başkanlığı çatısı altında Kadın Erkek Fırsat Eşitliğinin Sağlanması ve Kadınların Güçlenmesi Toplantısı yapmıştık hatırlarsanız. Türk Devletleri Parlamentoları Asamblesinin 15'inci kuruluş yıl dönümünde TÜRKPA üyesi ülkelerin KEFEK muadili komisyonları ile birlikte 22-23 Kasım 2023 tarihinde Antalya'da Kadın Erkek Fırsat Eşitliğinin Sağlanması ve Kadınların Güçlenmesi konulu uluslararası toplantıyı düzenlemiştik.

Yine, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Medyanın Dili Programı'nı hayata geçirmiştik. Komisyonumuz Sakarya'da KEFEK, RTÜK ve Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi iş birliğinde Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Medyanın Dili Programı'nı gerçekleştirmiştir. Sakarya'da gerçekleşen bu toplantıya başta RTÜK temsilcileri olmak üzere medya mensupları, üniversitelerimiz, baro temsilcileriyle bütün ilgili kurumların katkısı olmuştur. RTÜK temsilcileri tarafından medyada kadına yönelik şiddetle mücadeleye ilişkin etik ilkeler hakkında görseller eşliğinde önemli bir sunum yapılmıştır. Böylece medya profesyonelleri ve diğer ilgililerin konuya ilişkin farkındalığının artırılması sağlanmıştır. Program sonrasında yerel medyada kullanılan haber dilinde dikkate değer iyileşmeler gözlenmiştir. Yine, buna benzer toplantıları farklı illerde yapabiliriz, bunu planlayabiliriz. Bu konudaki fikirlerinizi almayı çok isterim.

Bir diğer çalışmamız da teknoloji aracılığıyla kadınlara yönelik şiddet araştırma bulgularını sunma ve tartışılmasıydı. 2024 yılı Haziran ayında Ankara'da Komisyonumuz Birleşmiş Milletler Kadın Birimi ve İngiltere Büyükelçiliğinin katkılarıyla "Teknoloji Aracılığı ile Kadınlara Yönelik Şiddet Araştırma Bulgularının Sunum ve Tartışılması" konulu bir etkinlik düzenlemiştir. Bu etkinlikte teknoloji aracılığı ile kadına yönelik şiddet konusu detaylı olarak değerlendirilmiştir. Yine, önümüzdeki günlerde bu konu üzerinde çalışmalar yapabiliriz.

Bir diğer çalışmamız 25 Kasım GAMER koordinasyon merkezi çalışma ziyareti. Komisyonumuz 25 Kasım 2024 tarihinde kadına yönelik şiddetle mücadelede bugünü de vesile ederek İçişleri Bakanlığı bünyesinde görev yapan GAMER koordinasyon merkezinde bir çalışma ziyareti gerçekleştirmiştir. Söz konusu merkez kadına şiddetle mücadele noktasında önemli bir işlev görmektedir çünkü burada mükerrer şiddetin önlenmesi, mağdur kadınların tekrar aynı şiddet olayına maruz kalmaması için şiddet uygulayanın mağdura yaklaşmaması yönünde 7/24 kesintisiz olarak e-kelepçe sistemiyle takip gerçekleştirilmektedir. Bu çalışma ziyaretimizde Sayın İçişleri Bakanımız da bizzat bize eşlik etmiştir.

Bir diğer çalışmamız Kastamonu Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Çalıştay Bölge Toplantısı. 10 Ocak 2025 tarihinde Kastamonu, Sinop, Çankırı illerinde valilerin, vali yardımcılarının, belediye başkanlarının, il müdürlerinin, kalkınma ajansı yetkililerinin, KOSGEB yetkililerinin, kadın sivil toplum kuruluşlarının, kadın girişimcilerin, üniversiteler ve kadın kooperatiflerinin temsilcilerinin davet edildiği geniş katılımlı -ve bu geniş katılımın içinde 230 kamu personeli vardı arkadaşlar-Kastamonu Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Çalıştay düzenlenmiştir. Söz konusu çalıştayda Kastamonu, Sinop ve Çankırı illerinden gelen temsilciler her ile özgü kadın politikalarına ilişkin sunumlar gerçekleştirmiştir. Ayrıca, gelen katılımcılar kendilerini ifade etme, sorunlarını ve önerilerini dile getirme fırsatı bulmuşlardır.

Bir diğer programımız, Kadına Şiddet Farkındalık Eğitimi. Yine, bu da aslında Türkiye Büyük Millet Meclisinde ilk hayata geçen bir program oldu. 2021-2025 dönemini kapsayan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Dördüncü Ulusal Eylem Planı kapsamında Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Başkanlığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi personeline yönelik kadına şiddette farkındalık eğitimleri gerçekleştirilmesi hususunda sorumlu kurum olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede, Komisyonumuzun organizasyonunda Parlamento tarihinde ilk kez Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanının da dâhil olduğu güçlü bir katılımı Türkiye Büyük Millet Meclisi personeline kadına şiddet farkındalık eğitimi verilmiştir. Bu anlamda, yine, farklı önerileriniz olursa bunlara da açık olduğumuzu ifade etmek istiyorum.

Bir diğer çalışmamız İstanbul çalışma ziyareti. Komisyon Başkanlığı düzeyinde Komisyon uzmanlarının da katılımıyla 10-11 Nisan 2025 tarihinde İstanbul'da bir çalışma ziyareti gerçekleştirilmiştir. Söz konusu ziyaret çerçevesinde, kadın-erkek fırsat eşitliğinin sağlanması hususunda önerileri dinlemek üzere İstanbul'da yer alan ve kadın alanında çalışma yapan sivil toplum kuruluşlarıyla bir araya gelinmiştir.

Yine, Kastamonu'da yaptığımız toplantının ikincisini İzmir'de düzenledik bildiğiniz üzere; İzmir Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Çalıştay. Komisyonunuz tarafından İzmir'de 8-11 Mayıs 2025 tarihlerinde İzmir, Aydın, Manisa illerinden vali ve vali yardımcılarının, belediye başkanlarının, il müdürlerinin, kalkınma ajansı yetkililerinin, KOSGEB yetkililerinin, kadın sivil toplum kuruluşlarının, kadın girişimcilerin, üniversiteler ve kadın kooperatiflerinin temsilcilerinin davet edildiği İzmir Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Çalıştay düzenlenmiştir. Bu çalıştayda söz konusu illerden gelen katılımcıların görüşlerini, beklentini ve önerilerini dinleme şansı bulduğumuz geniş katılımlı bir etkinlik gerçekleştirdik. Ayrıca, çalıştay sonrasında kadın kooperatiflerini yerinde ziyaret etme ve onların faaliyetlerini bizzat kendilerinden dinleme fırsatı bulduk. Komisyon olarak önümüzdeki dönemde de bu etkinliklerimize devam ediyor olacağız. Diyarbakır'da ve Adana'da bölge çalışma toplantıları gerçekleştirmeyi planlıyoruz. Bu alanda da siz Komisyon üyelerimizin görüşleri ve beklentileri bizim için çok kıymetli.

Bir diğer çalışmamız Kırşehir Kızıldağ Yeniyapan Şehit Muzaffer Kılıçaslan İmam Hatip Ortaokulu öğrencilerinin Komisyonumuzu ziyareti. Bu okulun Güçlü Kızlar Aydınlik Yarınlar Projesi kapsamında kız öğrencileri, 27 kız öğrencisi Komisyonumuzu ziyaret etti. Kendilerine Komisyon uzmanlarımız tarafından kadın-erkek fırsat eşitliği konulu bir sunum da gerçekleştirilmiş oldu.

Komisyonumuzun proje faaliyetleri: Komisyonumuz kadının statüsünün güçlendirilmesi, kadın istihdamının artırılması ve karar alma mekanizmalarında kadınların daha fazla yer almasının sağlanması amacıyla ulusal ve uluslararası kurumlarla iş birliği içerisinde yürütülen projelere katılım sağlamaktadır. Bu kapsamda 12 Kasım 2023 tarihinde KEFEK üyelerine yönelik Kadın Erkek Eşitliğine Duyarlı Planlama ve Bütçeleme Semineri gerçekleştirilmiştir. Yine, 5-6 Temmuz 2024'te İstanbul'da Kadın Liderler Toplantısı düzenlenmiştir. Bu toplantıya da Türkiye Büyük Millet Meclisinin tüm kadın milletvekilleri davet edilmiştir. Toplantıda ele alınan konu başlıkları şöyledir: Eşitlikçi Parlamento kavramı, parlamentolarda eşitlikçi uygulamalar ve kadın milletvekilleri arasındaki sinerji ve iş birliğinin önemi, 2023 genel seçim ve 2024 yerel seçim analizi ve Türkiye'de kadınların siyasete katılımını artıracak öneriler, Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu ve Pekin+30 süreci.

Bir diğer başlığımız ise 14-16 Şubat 2025 tarihlerinde Sakarya'da Kadınların Siyasete ve Karar Alma Süreçlerine Katılımının güçlenmesi, Bilgi Paylaşımı Toplantısı idi. Söz konusu toplantıda kadın-erkek eşitliğine duyarlı yapay zekâ konusu detaylı olarak ele alındı. Yine, bu çerçevede, Birleşmiş Milletler Kadın Birimiyle önümüzdeki süreçte yapay zekâ ve kadın-erkek eşitliğine duyarlı bütçeleme gibi temalarla beraber çalışmayı, yeni etkinlikler, projeler gerçekleştirmeyi düşünüyoruz, planlıyoruz.

Bir diğerk çalışmamız Komisyonumuzun yurt dışı faaliyetleri. Oldukça uzun ve teferruatlı... Aslında bunları dağıttık değil mi üyelerimize? Tamam.

Birçok uluslararası temaslarımız oldu, çok da faydalı oldu, onlardan da size bahsetmek istiyorum. 28'inci Yasama Döneminin ilk devresinde Özbekistan'a, İngiltere'ye, Almanya'ya çalışma ziyaretleri gerçekleştirdik. Yine, Azerbaycan Kadınlar Forumu'na, İzlanda'da düzenlenen 6'ncı ve 7'nci Reykjavik Küresel Forumu'na, Azerbaycan'da düzenlenen 6'ncı Dünya Kültürlerarası Diyalog Forumu'na, Özbekistan'da düzenlenen Asya Kadınlar Forumu'na, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu tarafından Oslo'da düzenlenen Uluslararası Parlamenterler Konferansı'na, Avrupa Parlamentosu tarafından Brüksel'de 2024-2025 yıllarında 8 Mart Dünya Kadınlar Günü vesilesiyle düzenlenen tematik toplantılara, Birleşmiş Milletler tarafından her yıl mart ayında Amerika Birleşik Devletleri'nde düzenlenen Kadınların Statüsü Komisyonu toplantılarına ve burada düzenlenen yan etkinliklere katılarak ülkemizi, Komisyonumuzu en güzel şekilde temsil ettik. Bu anlamda da bu programlara katılan tüm milletvekili arkadaşlarımıza, tüm destek veren milletvekillerimize ayrıca çok teşekkür etmek istiyorum. Bu noktada belirtmek isterim ki Komisyonumuzun Avrupa Parlamentosu tarafından 8 Mart vesilesiyle düzenlenen toplantılarda temsil edilmesi ilk kez 28'inci Dönemde gerçekleştirilmiştir.

Komisyonumuz, diğerk ülkelerle yakın iş birliği faaliyetlerini kurumsallaştırıcı bir adım atarak Azerbaycan Aile, Kadın ve Çocuk İşleri Devlet Komitesiyle ikili iş birliği protokolü imzaladı. Söz konusu protokol, yılda iki kez, tüm üyelerin katılacağı, biri Azerbaycan'da, biri Türkiye'de ortak toplantı düzenlemesi hususunu da içermektedir. Bu anlamda, önümüzdeki çalışma programına mutlaka tüm Komisyon üyelerinin katılacağı bir Azerbaycan programı da eklememiz gerekiyor.

Yine, kadın siyasetçilerin oluşturduğu küresel bir ağ olan kadın siyasetçiler ağı, WPL toplantılarına Komisyonumuz da davet edilmeye bu dönemde başlanmıştır. Bu kapsamda, Komisyonumuz İzlanda'da yapılan mutat toplantılara ve diğerk ülkelerde düzenlenen toplantılara davet edilmektedir. Ayrıca, bu sene ilk defa 60 ülkeden iş ve hükümet alanlarında liderlik yapan kadınların katılacağı, küresel bir toplantı olan Global Kadın Zirvesi Bakanlar toplantısına onur konuğu olarak davet edildik; bunu da sizinle paylaşmak isterim. Önümüzdeki yasama yılında da Komisyonumuzun yurt dışı faaliyetleri ve uluslararası iş birliği çalışmaları devam edecektir. Komisyonunun, başta Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu toplantısı olmak üzere yurt dışı toplantılarında ülkemizin temsiline ayrı bir önem verilecektir.

Kıymetli Komisyon üyelerimiz, ben böyle çok hızlıca geçtim, zaten birçoğunu hep birlikte yaptığımız için; yeni gelen arkadaşlarımıza da tekrar ayrıntılı bilgi veririm.

Bu arada, Kıymetli Yusuf Vekilime tekrar hayırlı olsun diyorum Komisyon üyeliği için. Toplantı başlangıcında yeni başlayan arkadaşlarımıza hoş geldiniz dedik. Tekrar size bir kez daha hoş geldiniz demek istiyorum.

YUSUF AHLATCI (Çorum) - Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN - Komisyonumuzdaki erkek üye sayısı farkındaysanız hızla artıyor. Dolayısıyla ben de her birinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Gerçekten çok verimli ve başarılı bir dönem geçirdik. İnşallah, bu önümüzdeki dönemde de 2'nci dönemde de çok başarılı işlere hep birlikte imza atarız diyorum.

III.- İHTİSAS KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

1.- Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun 28'inci Yasama Döneminin ikinci devresinde izleyeceği yol haritasının değerlendirilmesine ilişkin görüşme

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN - Şimdi, gündemimizdeki konulara ilişkin olarak sizlere söz vermek istiyorum, buyurunuz lütfen. Herkesin tüm katkıları bizim için çok kıymetli.

Buyurunuz Sayın Vekilim.

ÖZGÜL SAKI (İstanbul) - Öncelikle, 28'inci Dönem ikinci devre yol haritası gündemli toplantımızın çok verimli geçmesini ve ikinci devrenin de çok verimli geçmesini hepimiz adına diliyorum.

Şimdi, çok fazla konu var kuşkusuz tartışacağımız ama ben burada özellikle bir şeye odaklanmak istiyorum. Biliyorsunuz, asgari ücret açlık sınırının altında, ekonomik kriz çok şiddetli, ekolojik kriz ve savaşlar nedeniyle, coğrafyamızdaki savaşlar nedeniyle gerçekten ciddi problemler yaşıyoruz ve bunların kadınlar üzerine, kadınların gündelik yaşamı üzerine etkileri meselesi önemli. Biraz önce sizin de söylediğiniz gibi, 2 defa biz kadın-erkek eşitliğini esas alan bütçeleme görüşmeleri yaptık, bayağı da verimli geçmişti onlar.

Peki, burada pratik olarak bizim ne yapmamız gerekir meselesine gelince, önce sorunu teşhis etmek gerekir belki. Mesela, ben özellikle kadın borçluluğu üzerinde durmak istiyorum. Önümüzdeki dönem bununla ilgili belki alt birim kurarak gerçekten ciddi bir çalışma yapabileceğimizi düşünüyorum çünkü gerçekten kadın borçluluğu şiddetle artıyor. Hani mikro krediler, işte girişimci teşvikleri veriliyor ama ilk krediler verildikten sonra takip edilmiyor, o işler ne oldu, kadınlar borçlarını ödeyebildi mi, ne oluyor diye bir takip sistemi yok. Takip sistemi olmadığı için, mesela -birçok veri gösteriyor ki iş sıkıntısına girdiğinde kadının yürüttüğü bir şeye- erkek el koyuyor, yakınları, akrabası falan; sonra, eğer çökerse bütün borcu kadının üzerine yüklüyor ve borçtan hiçbir şekilde bir sorumluluk hissetmiyor. Ayrıca, bu teşviki veren Hükümet, kurum da kadının buradaki zorluğu meselesine ilişkin herhangi bir tedbir almıyor. Bu nedenle, biz daha önce araştırma önergesi de vermiştik. Mesela, daha yeni, sanırım üç gün önce, bir kadın "Çocuklarımı doyuramıyorum." diye intihar etti, biliyorsunuz; hemen hemen bu haberleri artık çok sık duymaya başladık. Bu borçluluk, kadınların borçluluğu ile kadın intiharları meselesine ilişkin de bir korelasyon var mı yok mu, bunu gündeme almalıyız.

Bunun bir başka boyutu, mesela, Aralık Feminist Kolektif bu asgari ücretle ilgili yaptığı bir araştırmayı, değerlendirmeyi paylaştığında diyor ki: "TÜİK'in 2024 bültenine göre kadınların istihdama katılım oranı yüzde 32,8 fakat TÜİK bu orana tam zamanlı, kayıtlı istihdamın yanı sıra yarı zamanlı, esnek ve kayıt dışı çalışan kadınları da dâhil ederek ulaşabiliyor." 2022 Hanehalkı İşgücü Araştırması'na göre, 25-49 yaş arası kadınların, 3 yaş altında çocuğu olmayan kadınların istihdama katılım oranı

yüzde 56 iken çocuğu olanların oranı yüzde 28'e düşüyor. Yine, DİSK GENEL-İŞ Mart 2024 Kadın Emeği Raporu'na göre, 12 milyona yakın kadın ev işleriyle ilgili ve ailevi nedenlerle çalışma hayatına katılamıyor. Yine, TÜİK iş gücü istatistikleri ise 2023 yılında ev işleri nedeniyle iş gücüne dâhil olmayan 9 milyon 330 bin kişinin yüzde 100'ünün kadınlar olduğunu gösteriyor. Buna, ekonomik krizin derinleştiği zamanlarda "Evde annesine yardım eder." diyerek eğitimden geri çekilen kız çocukları da eklendiğinde aslında manzara gerçekten kadınlar açısından çok vahim. Yine, DİSK-AR'ın araştırmasına göre, 2024 Asgari Ücret Araştırması'na göre, tüm özel sektör işçilerinin yüzde 49'u asgari ücret komşuluğunda ücretlerle çalışıyor, kadınlarda ise bu oran yüzde 58,4; kayıt dışı sektörlere de bakıldığında kadınların yüzde 90'ından fazlası asgari ücretle ve daha azıyla çalışıyor. Bu kadın yoksulluğu, daha doğrusu -aslında "kadınların yoksullaştırılması" diyorum ben buna çünkü kadının suçu değil- kadınların yoksullaştırılması meselesinde hangi politikalar etkin oluyor, hangi durumda etkin oluyor, istihdama katılım meselesi bunun bir boyutu, kadın-erkek eşitliği, toplumsal cinsiyet eşitliği başka bir boyutu, bunlarla ilgili ne gibi tedbirler alacağımız meselesi gerçekten bu dönemin en temel sorunlarından biri olması lazım. Mesela, iş gücü katılımına en büyük engel hane içi cinsiyetçi iş bölümü. Öyleyse yaşlı bakımı için, çocuk bakımı için kamusal, ücretsiz, güvenli kreşler meselesi, bakımevleri meselesi bizim üzerinde ciddi yoğunlaşmamız gereken bir şey.

Bir de kadın borçluluğunun bir başka şeyi var -hani, feministler derler "Özel alan politiktir." diye, burada bununla çok bağlantılı- mesela, resmî kayıtlarda kredi kartları borçları ve bu nedenle icralar devasa. Mesela, kadınlar eşleri için, babaları için, erkek kardeşleri için, sevgilileri için kredi çekiyorlar, kredi çektiriliyorlar daha doğrusu. Bu toplumsal cinsiyet eşitsizliğini de düşünersek, erkek egemen vakalarını da düşünersek kadınlar kredi çekiyorlar, sonra borçlarıyla baş başa kalıyorlar, kimse o borçlara ilişkin "Kadınlar ne yapıyor, ne ediyor?" demiyor, genelde erkek egemen yorumlarla "Aman, o da çekmeseydi." deniyor. Oysaki bu kadar eşitsizliğin olduğu bir yerde kadınların buna "hayır" diyebilmesi mümkün değil, bir de zaten, gerçekten, hani duygusal bağ kurduğu kişiler olduğu için çekmek istiyor ama erkek egemenliği olduğu için erkekler arazi oluyor bu borçları kadınların üstüne bırakarak. Bununla ilgili ne yazık ki istatistiki bir şey de yapamıyoruz, hani bu çok dile gelen bir şey değil. Biraz bununla ilgili de tartışmamız gerekir çünkü bu borç çektirilirken mesela erkek "Zaten ekonomik sicilim bozuk, bankalar kredi vermiyor, senin sicilin iyi." diyerek kadına borç çektiriyor ya da "Aileyi senin kurtarman lazım." deniyor ya da "Beni seviyorsan niye benim için kredi çekmiyorsun?" deniyor. Kefillikler falan... Yani kadınların borçluluğu çok katmanlı bir şekilde artıyor.

Şimdi, yeni dönemde şöyle bir durum da var: İşte, yeni daha Maden Yasası'nı, İklim Yasası'nı tartışıyoruz, bunun ayrıntılarına Genel Kurullarda zaten tepkimizi gösterdik. Bunların kadınlar üzerinde etkisinde kadınların yoksullaştırılmasında büyük etkisi oluyor. Nasıl etkisi oluyor? Mesela ben kendi bölgemden örnek verebilirim. Benim bölgemde madencilik -Batı Karadeniz- çok teşvik ediliyor, kaçak madenler zaten devasa. Şimdi, yeni yeni alanlar açılıyor. Orada aslında, kadınlar tarım yapıyorlar, bostancılık yapıyorlar, konserve yapıyorlar, ormandan ne bileyim, birtakım meyveleri topluyorlar, semt pazarlarında satıyorlar. Şimdi, maden oraya girdiği zaman kadınların geçimlik bütün faaliyetleri sıfıra iniyor ve kadınlar evdeki erkeklere ekonomik bağımlı hâle geliyorlar, bu da demin söylediğimiz durumları pekiştiren bir hâl oluyor. Mesela, bu dönemde biraz buna da odaklanmamız gerekiyor. Kadınların kendi geçimlerini sağlayacak, ekonomik bağımsızlıklarını sağlayacak şeylerin önündeki engeller hangi politikalar? Bunlara odaklanmamız gerektiğini düşünüyorum.

Bir başkası, son konu başlığım. Şimdi, yeni, basında bu zorunlu ara buluculuk uygulamalarında kadın mirasçılarla ilgili bir haber yayınlandı. Burada, mesela, İstanbul Barosu Kadın Hakları Merkezinin bir açıklaması var bu konuya ilişkin, diyor ki: "Bu haberlerin temeli olup olmadığını araştırdık ve orada Kasım 2024 tarihli Tapu Sicilinde Arabuluculuk Uygulamaları Genelgesi'nde ara buluculuk anlaşmalarının resmî senet olmadan tapuda tesciline izin veren düzenlemeden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Oysa Medeni Kanun'da eşitlik ilgesi ve mirasın eşit paylaşımı çok net kararlaştırılmış vaziyette ve uygulanıyor. Dolayısıyla, ara buluculuk genelgesiyle böyle bir hakkın ortadan kaldırılması diye bir şey mümkün olamaz." Bu neden önemli? Tam biraz önceki saydığımız şeyler nedeniyle önemli. Nedir o? Mesela kadınlar zaten... Yani hepimizin de tanıdıkları vardır, benim daha yeni mesela miras paylaşımıyla ilgili birçok yakınım var. Kadın söz konusu olduğunda zaten yasa da eşit paylaşım olmasına rağmen. "Aman ne olacak? Sen zaten işte evlisin ya da sen zaten maaş alıyorsun. Bu da işte erkeğin... Tarla erkeğe kalsın, ev erkeğe kalsın." gibi aile içi baskı zaten eşitlik ilkesi varken, eşit miras paylaşımı varken zor uygulanıyordu. Şimdi, bütün bu haberlerden sonra, yine İstanbul Barosu Kadın Hakları Raporu'na göre, bu haberler çıktıktan sonra bu kadınlar üzerindeki baskı çok artmış, şikâyet dilekçeleri çok yoğunlaşmış. Mesela bizim bu konuya da kesinlikle eğilmemiz lazım.

Yine, Eşitlik İçin Kadın Platformu bu konuyla ilgili kapsamlı bir değerlendirme yaptı ve paylaştı bu durumları. Dolayısıyla biz, zaten kadınları mülksüzleştiren bütün bu savaşlar, ekonomik kriz, ekolojik kriz gündemi varken, kadınlar zaten yoksullaştırılıyor, bir de var olan eşitlik ilkesine dayalı miras hukukundaki, Medeni Kanun'daki bu şeyi zedeleyecek, bunu kadınlar aleyhine yorumlayacak bir şeylere karşı KEFEK olarak bir görüş oluşturmak zorundayız diye düşünüyorum. Şimdilik bu kadar, daha sonra belki tekrar söz alırım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN - Ben çok teşekkür ediyorum katkılarınızdan dolayı.

Buyurun Gamze Vekilim.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) - Çok teşekkür ederim.

Ben de 2'nci dönemimizin hayırlı olmasını diliyorum ve aramıza yeni katılan yol arkadaşlarımıza da hoş geldin demek istiyorum.

4 başlık üzerinde aslında bir önerim olacak. Bunlardan bir tanesi, kadınlara yönelik dijital şiddetin araştırılması. Özellikle siber şiddet üzerinde ısrarla durulması ve bunun için de bir politika belgesi oluşturulması ve bu konuda çeşitli örneklerin incelenmesini önemsiyorum.

İkinci olarak, yine, dijital inovasyon ve teknolojinin kadın istihdamı üzerindeki etkisi son derece önemli çünkü potansiyel faydalarına rağmen maalesef hâlâ kadınlar teknolojiye yeterince yararlanamıyorlar. Yine yapay zekânın gelecekteki iş olanakları üzerindeki etkisi de düşünülünce son derece önemli bir adım olarak görüyorum.

Üçüncüsü, tarafı olduğumuz uluslararası sözleşmelerde hâlâ imzacısı olmadığımız bazı maddeler var. Bunlar, ILO'nun 190 sayılı Şiddet ve Taciz Sözleşmesi, yine 189 sayılı Ev İşçileri İçin İnsana Yakışır İş Sözleşmesi ve 1930 Zorunlu Çalışma Sözleşmesi'ne ait 2019 Protokolü. Bu konuda da eksikliklerin giderilmesi anlamında ben tarafı olduğumuz uluslararası sözleşmelerde kadınları ilgilendiren maddelerde bir çalışma yapmayı önemsiyorum.

Dördüncü olarak da kadın girişimcilerin istihdamının önündeki engeller. Daha önceki dönemlerde de çok konuştuk ama aslında kadına yönelik şiddetten kadının toplumsal rolüne kadar birçok parametreyi engelleyen başlık kadın istihdamındaki eksiklik. O nedenle bakım emeği başta olmak üzere, güvenceli olmak üzere esnek çalışma modelleri düşünülebilir, kadın istihdamının sektörel farklılıklarındaki engeller düşünülebilir. Yine, ücret eşitsizliğindeki şeffaflık ve eşitsizlik vurgusu, iş yerlerindeki cinsel taciz ve şiddet, kadın girişimciliğinde fonlara erişimdeki engeller gibi başlıklar değerlendirilebilir. Benim şimdilik önerim bu 4 madde olacak.

Teşekkürler.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN - Teşekkür ediyorum.

Buyurun.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Merhabalar.

Yeni dönemimiz hayırlı olsun. Yeni katılan arkadaşlara da başarılar diliyorum. KEFEK iyi bir tercihtir diye buradan söyleyebilirim.

Ben, tabii, Gamze Vekilime olduğu gibi katılıyorum, biraz ek yapmak istedim. Tabii, temel konu, hâlâ kadın cinayetleriyle ilgili sıkıntılarımız çok büyük, bugün de koruma kararı olan bir kadın kocası tarafından, sevgilisi tarafından öldürüldü. Bu konuyla ilgili alternatif daha farklı nasıl çalışmalar yapabiliriz, bunun araştırılmasını çok önemsiyorum. Bir de KOSGEB'de -orada bir kurs alıyorsunuz belli bir girişimde bulunabilmek için- onlarla ilgili daha farklı neler yapılabilir yani kadınların yetiştirilmesi ya da girişimci olmalarını teşvik anlamında daha farklı neler yapabiliriz konuşabiliriz.

Bir de bu istihdam konusunu hakikaten çok önemsiyorum çünkü ekonomik olarak çok büyük krizler de yaşadığımız için kadının istihdamını ya da kadının çalışmasının teşvikini nasıl yapabiliriz? Yani bunda işte çocuklar için kreş, eğer evde engelli, anne babaları ya da işte bakmak zorunda oldukları kişiler varsa onları nereye bırakabilirler? Bunlarla ilgili eğitimlerin ya da destek verebilecek birimlerin açılması ve kadın sokağa çıktığında güvence altına alınıp en azından işte çocuğun şurada kalacak, işte annen baban burada kalacak... Yani bu konuda da biraz teşvik yapılması gerekiyor çünkü gerçekten hakikaten kadın yoksulluğu çok ciddi boyutlar almış vaziyette.

Genel olarak da tabii, uzman isimlerin çağrılıp Türkiye'de daha farklı neler yapabiliriz, geçen dönemde yaptığımız gibi... Onlarla tekrar görüşmeler yapıp işte bu işin uluslararası boyutlarına da bakarak kadın ve genç kızlarımız... Çünkü çok fazla da üniversiteye giremeyen, iş bulamayan genç kızlarımız var, çok fazla geliyorlar, hepinize de mutlaka geliyorlardır istihdam için, işe girmek için. Bunlarla ilgili belli yaş aralıkları koyarak öyle çalışmalar da yapabiliriz diye düşünüyorum yani işte üniversiteyi bitiren ya da liseyi bitirip üniversiteye giremeyen, işte 18-30, 25-40 arası kadınlarla ilgili de bir çalışma yapılabilir diye düşünüyorum.

Şimdilik bu kadar.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN - Ben de teşekkür ederim katkılarınız için.

Buyurun Sayın Vekilim.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Yeni dönemde yine Komisyonumuzun başarılarının devamını diliyorum. Yeni katılan arkadaşlarımıza da hoş geldiniz demek istiyorum.

Evet, öyle görünüyor ki kadının toplumdaki yeri ve onun güçlenmesine dair yapılacak çalışma hiç bitmeyecek gibi duruyor çünkü gerçekten çok boyutlu, hem olayın sosyolojik boyutu var hem kültürel boyutu var hem de bireysel katılım anlamında çok büyük problemler var ama tabii, kadınlar anlamında yapılan her katkı çok değerli demek istiyorum. Ben de Sayın Vekilimize katılıyorum, biz, eğer güçlü bir Türkiye istiyorsak ve kadının gücünün artırılmasını hedefliyorsak o zaman kadınların iş gücüne istihdamını öncelikli hâle getirmemiz gerekiyor. Belki bu anlamda da yapılacak en önemli şey, bu çocuk bakımevlerinin desteklenmesi; özel sektörde de kamu sektöründe de bunun çok öncelikli ve ivedi bir şekilde yapılması gerektiğine inanıyorum. Aslında, Aile Bakanlığının da böyle bir önceliği var diye düşünüyorum. Belki onlarla ortak bir çalışma yaparak bunu güncel hâle getirmek ve kamuda öncelikli hâle getirmek gerekiyor.

Ben, eğitimin çok önemli olduğunu düşünüyorum ama genç yaşta eğitim ve gençlerin istihdama katılması, genç kızlarımızın erken yaşta istihdama katılmasının önemli olduğunu düşünüyorum. O yüzden de mesleki liselerin artırılması çok büyük önem arz ediyor yani işte, ağaç yaşken eğilir. Biz eğer ortaokul döneminde onları mesleki anlamda belli bir yöne kanalize edebilirsek çalışma hayatlarında hem bir istek anlamında onları çok desteklemiş olacağız hem de çalışma hayatındaki belki başarılarını da daha erkene çekmiş olacağız. Bu anlamda da çok çok önemli olduğunu düşünüyorum çünkü meslek edindikleri zaman kendilerine duydukları o özgüveni daha erken gelişmiş olacak yani annesinin yaşadığı kaderi ya da anneannesinin yaşadığı kaderi kendinin yaşamayacağını görebilecek. İşte, bunu yerleştirmek çok çok önemli. Onun için de ben erken yaşta kız çocuklarının -erkeklerin de tabii ki- iş hayatına katılacak düzeye getirilmesini çok çok önemsiyorum.

Bence iki öncelikli konumuz olması lazım. Bir, bu çocukları, hani eşinden ayrılmış kadınların çocuklarını bırakacağı bir yerin olması lazım, çalışan kadınların çocuklarını bırakacağı bir yerin olması lazım. Öncelikli olarak hem kamuda hem özelde bunların bir an önce hayata geçirilmesiyle ilgili aktif bir şekilde çalışılması gerektiğine inanıyorum hem de işte, meslek okullarıyla, meslek liseleriyle gençlerimizi bir an önce hayata hazırlamak gerektiğine inanıyorum.

Şimdiden mutlu, güzel bir çalışma diliyorum hepinize.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN - Teşekkür ediyorum değerli Vekilim katkılarınızdan dolayı.

Ayça Vekilim, buyurun.

AYÇA TAŞKENT (Sakarya) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Öncelikle, yeni dönemimiz hayırlı olsun. Geç kaldığım için de özür dilerim, özel bir misafirim vardı aynı zamanda.

Şimdi, Gamze Başkanımın söylediklerine ilave olarak ben bir şeyler eklemek istiyorum. Özellikle bu ILO'nun imzalanmayan sözleşmelerinin önemli olduğuna inanıyorum. Bugün de ben bu konu, ev işçileri üzerine bir konuşma yapacağım. Onların sosyal güvenceleri anlamında o maddelerin önemli olduğuna inanıyorum.

Ek olarak, toplumsal cinsiyet eşitsizliği veya eşitliğinin okul müfredatlarında yer alabilmesi için neler yapabiliriz, bence bunu konuşmalıyız, bunun için bir çalışma yapmalıyız.

Sayın Başkanım, aynı zamanda bu eğitim kamu personeline veriliyor mu tam emin değilim ama veriliyorsa daha bir genişletme yapılabilir. Zaten kadın istihdamı artırıcı konuları bütün arkadaşlarımız hemen hemen söyledi.

Bir de Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksi hazırlanması için bir çalışma yapabilir miyiz? Yani her il bazında eğitim, istihdam, sağlık, şiddet veya siyasal temsil gibi alanlarda cinsiyet temelli eşitsizliklerin ölçüldüğü yıllık bir endeks hazırlayabilir miyiz, bunu yayınlatabilir miyiz diye kısa önerilerim vardı.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN - Buyurun Sayın Esen.

ELİF ESEN (İstanbul) - Teşekkür ediyorum.

Şimdi, Değerli Başkanım, öncelikle, size ve bu Komisyonun yönetimindeki arkadaşlarımıza, aynı zamanda uzmanlarımıza ben geçtiğimiz dönem için çok teşekkür ediyorum. Hem kapsayıcı hem de katılımcı bir yönetim profili izlediniz ve bu da Mecliste bazen seslerin yükseldiği komisyonlardan biri olmamızın önüne geçti. Dostane ve örnek bir komisyon dönemi yaşadığımızı düşünüyorum ben bu geçtiğimiz iki yılda. Önümüzdeki iki yılın da benzer şekilde olacağından neredeyse eminim diyebilirim, ümidim öyle. Öncelikle, teşekkür ediyorum ve tekrar hayırlı olsun diyorum.

Birlikte yaptığımız işlerin bir kısmında biz vardık, bir kısmında yoktuk, hatta ben bir kısmında gönüllü olarak bu Komisyonun üyesiydim ama devam ediyordum ama o sebeple bazı gezilerde çalışmalarda bulunamadım ama ne kadar nitelikli ve dolu dolu işler olduğunu biliyorum.

Bunun yanı sıra erkek üyelerin varlığını çok önemsiyorum ve çok teşekkür ediyorum bu hassasiyetlerine çünkü kadın konusu sadece kadınların konuşacağı konu olmamalı. Eğer bir sorun varsa veya ihtiyaç varsa kadın erkek aynı masada birlikte çözüm geliştirebilmeliyiz çünkü onların da evlatları, anneleri, kardeşleri tarafında erkek bakış açısıyla bu Komisyonuna katacakları değerler önemli. Onlara da hayırlı olsun diyorum.

Şimdi, ben öncelikle şunu ifade etmek istiyorum: Arkadaşlarım, değerli vekillerim zaten aslında çok güzel ihtiyaçları dile getirdiler. Toplumumuzda öncelikle kız çocuklarından başlamak üzere nitelikli bir şekilde gençlik yıllarına erişimleri ve kadın olarak hayatlarına devam edebilmeleri için güvenli ve nitelikli bir hayat için çok eş güdümlü belki de bir seferberlik hâline ihtiyaç var çünkü yaşadığımız şartlar, evet, belki kısmen dünya konjonktürü olabilir ama Türkiye'nin birtakım kendine özgü sorunları da var ve bu sorunlar öncelikle kız çocukları olmak üzere kadınları da çok derin etkiliyor. Bunun için de eğitim hayatından başlamak üzere kız çocuklarının güçlendirilmesi, doğru bir şekilde hayata hazırlanmaları, evet, yani çalışmak isteyen kız çocuğunun çalışma hayatına doğru bir şekilde yönlendirilmesi ya da "Ben çalışmak istemiyorum, ev kadını olmak istiyorum." da diyebilir -bu tercih kız çocuklarımızın olmalı diye düşünüyorum- o zaman da yine nitelikli anneler, nitelikli eşler olarak topluma katkı sağlayan, sivil toplumda görev alan kadınlar olarak var olabilmeleri daha eğitim hayatından başlayarak senkronize strateji ve politikalara ihtiyaç var. Millî Eğitim Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı; bunlar aslında eş güdümlü hâlinde çalışması gereken, kız çocuklarını, çocukları, kadınları koruyacak, güvende tutacak ve aynı zamanda da geleceğe güvenle taşıması beklenen bakanlıklar. Hep öneriyoruz, yine öneriyorum: Bu bakanlıkların, özellikle mahalle boyutunda kadına, kız çocuğuna ulaşan bu bakanlıkların mahallede muhtar ve kolluk güçleri İçişleri Bakanlığı, mahalledeki okul Millî Eğitim bakanlığı, mahallenin sağlık ocağı aileyle doğrudan iletişimde olan Sağlık Bakanlığı ve yine beraberinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının içindeki sosyal hizmete dayalı politikaya evrilmiş sosyal yardım ve destekler -sadece sosyal yardım değil, destekler de çok önemli- öncelikle ailenin, toplumun yapı taşı olan ailenin içinde kadının ve kız çocuklarının güçlü kalmasını sağlar. Senkronize ve dijital bir iş birliği gerekiyor. Bugün bu çok mümkün teknolojik yapıyla. Eğer bir kadın bir darp gördüyse ya da bir çocuk ihmale, istismara uğradıysa bunu tespit eden mahallenin doktoru, bunu tespit eden mahallenin öğretmeni, bunu tespit eden mahallenin muhtarı, kolluk gücü, bunu tespit eden mahallenin aile ve sosyal hizmetlerden sorumlu sosyal hizmet uzmanının kolay, basit raporlarla ve dijital yolla girebileceği bir dijital sistemi bizim artık geliştirmemiz gerekiyor. Bence hani seferberlik hâli dediğimizde en önemli şey bu ve ben KEFEK olarak bunu bir politika, bir strateji belgesi olarak ilgili bakanlıklara hep birlikte, iktidar ve muhalefet milletvekillerinin iş birliği ve güç birliğiyle bu dönemde verebiliriz diye düşünüyorum, ümit ediyorum.

Yine -buna benzer bir çıktı- aslında çok yakın zamanda Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Araştırma Komisyonu neticelendi ve bir komisyon raporu var. Bizim ilk ve ivedi işimiz o komisyon raporunun çıktılarını oturup incelemek, oradan çıkarabileceğimiz sonuçları politika notu, strateji belgesi olarak önümüze bir koymak ve yapabiliyorsak yine burada da KEFEK iş birliğiyle bunu kanunlaştırabilecek ya da ilgili bakanlıklarda genelge ve yönergeler girebilecek hâle getirmek. Artık, ikinci dönemimizde biraz daha elle tutulur sonuçlarımız olması gerekiyor diye yine düşünüyorum ama yani bu rapor çok önemli bir rapor, buna bir bakmalıyız.

Önümüze onuncu yargı paketi gelecek. Onuncu yargı paketinde de benim şahsım adına önerilerim var ama belki oturup bunu da konuşmalıyız ve buradaki katılımcı milletvekillerimizin önerileri olabilir. Onuncu yargı paketine de paket geldikten sonra bile içine dercedilebilecek maddeler olabilir. KEFEK olarak yine bir öneri metnimizin, politika metnimizin olması gerektiğini düşünüyorum bu konuyla ilgili. Benim önerim şu: Cezaevi ziyaretleri yaptığım için cezaevinde çocuklu, 0-6 yaş grubu çocuğu olan anneleri ziyaret ediyorum. Bu kadınların birçoğu uyuşturucu madde konusunda orada yatıyorlar, bu çocuklar da o girdabın içindeler. Bu öyle bir girdap ki yani 26 farklı suç tipine açılım yapıyor. Biz belki bu kadını çıkarıp bahsettiğim sistemle gözetim altında tutarsak o kadını ve o çocuğu o döngüden çıkarmamız mümkün olabilir. İçişleri Bakanlığımıza ve AK PARTİ Grubu grup yöneticilerine elektronik kelepçenin kategorize edilerek 0-6 yaş grubu çocuklu kadınlara uygulanması yönünde bir önerim oldu. Belki diğer önerilerle birleştirilip bu önerinin de arkasında durabiliriz çünkü GAMER ziyaretimizde İçişleri Bakanımıza sormuştum;

boşta elektronik kelepçeler var, artı, alınması da büyük bir güç değil, alınabilir. Bunu anneleri dışarıda tutarak, dediğim gibi, suç, yaş vesaire kategorizesiyle mümkün kılabiliriz diyorum.

Son olarak, illerde yaptığımız bu çalışmaları çok önemli buluyorum çünkü hem bizim o bölgeye gittiğimizde o ilin bürokratlarına, o ildeki yöneticilere bir farkındalık çalışması bu, hem de bizim açımızdan bir farkındalık çalışması ve kapasite gelişimi çünkü Türkiye büyük bir coğrafya ve farklı illerinde farklı sorun ve ihtiyaçlar var, onlara orada vâkıf olabiliyoruz. Belki model değişebilir, modeli biraz daha oturup daha yalınlaştırmalıyız ve modelin içine belki bir panel koyabilmeliyiz yani orada interaktif bir sohbet de olabilir ama panelde o bölgenin rol model kadınlarını o bölgenin gençleri, çocukları tanımalı, dinlemeli; o rol model kadınları öne çıkarmalıyız diye düşünüyorum. Yöneticileriyle de o modeli geliştirmeliyiz yani birkaç endişem var o konuyla ilgili.

Son ziyaretimizde İzmir'de kooperatif konusu ortaya daha çok çıkmıştı. Kooperatiflerin kadının güçlenmesinde önemli bir etkisi olduğunu düşünüyorum. Yerelde kadının güçlenmesi, maddi imkânlarının daha gelişmesi kooperatiflerle mümkün. Yine, bu önümüzdeki dönemde bir kooperatif zirvesi önermiştim. Kooperatifçilikle ilgili ayrı ayrı bölgelerden gelen kooperatif temsilcileriyle ve bu konunun uzmanlarıyla, hukukçularıyla bu zirveyi yapabilir ve buradan da bir sonuç raporu çıkarabilir ve ilgili bakanlıklara bu raporu, politika metni önerimizi iletebiliriz.

Ve son olarak, eğer kadınlarda bu kadar işsizlik varsa ve bu kadar düşük ücretle çalışma gibi bir sorununuz varsa, gerçekten kredi kartlarının ödenememesi vesaire... Ödenemeyince ne oluyor? Bazı kadınlar intihara meylediyor, bilmediğimiz bazı kadınlar fuhşa sürükleniyor, bazıları farklı suçlara meylediyorlar, çocuklarından kopuyorlar; aslında toplumsal bir sürü sorunu ve acıyı beraberinde getiriyor. Bizim kadını nitelikli bir şekilde güçlendirmemiz bu anlamda önemli. Eğitimde tutundurmamız, sonra da mesleklendirmemiz, özellikle riskli bölgelerdeki kadın ve kız çocuklarına bunun uygulanması önemli. Ben bazı mesleklerin, meslek liselerinin de kapsadığı bazı mesleklerin itibar kaybının giderilmesine yönelik KEFEK'in bir çalışma yapmasını da yine öneriyorum, itibarlı hâle getirilmesi... Buna örnek olarak da şunu veriyorum: İstanbul'da Mutfak Sanatları Akademisi var, yirmi iki, yirmi üç yıldır hizmet veriyorlar. Aşçılık mesleğini itibarlı hâle getirip, spesifik alanlarda yat aşçılığına, tekne aşçılığına kadar bunu vardirop artık yurt dışından -yurt içini bırakın, yurt dışından- işe alım listeleri olan bir kurum. Belki o kurumun temsilcilerini misafir edebiliriz; aşçılık mesleğini nasıl itibarlı hâle getirmişler; bunu bakım elemanlarına, eve temizliğe giden elemanlara... Çünkü bakım kadının üzerinde çok ağır bir yük. Ben W20'nin de içinde bulundum. Kadının iş ve aile dengesi orada çıkan en önemli sonuçlardan biriydi. Biz hâlâ bu döngünün içindeyiz; kadının iş ve aile dengesi. İşte kadının iş ve aile dengesini dengeleyebilmemiz için bakım sektörünü geliştirmeliyiz ve bunun devlet eliyle gelişmesi, kadınların mahalle bazlı bakım sistemine... Sadece kadınların değil, ebeveynlerin yani yine kadınların diyoruz, yükü kadının üzerine atıyoruz, "Kadın götürecektir çocuğunu bakım merkezine..." Hayır, baba da bırakabilmeli. Organize sanayi merkezlerinin içinde bakım verecek ünitelerin olması, nitelikli, güvenilir, erişilebilir ve uygun maliyetli bakım konusunun bizim gündemimizde olması gerektiğini öneriyorum. Epey bir öneri oldu.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Tekrar hayırlı olsun.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN - Harikaydı. Teşekkür ediyoruz, sağ olun. Ağzınıza sağlık.

Ayşe Vekilim, buyurunuz.

AYŞE BÖHÜRLER (Kayseri) - Başkanım ve kıymetli üyeler; yeni dönemde güzel çalışmalara imza atacağımıza inanıyorum.

Şimdi, uluslararası meseleler var aslında kadın-erkek eşitliğinde konuştuğumuz, bir de kendi yerel meselelerimiz var. Ben önce bu kadın istihdamını daha genel, küresel boyutta da bir değerlendirme noktasında... World Bank, Dünya Bankasının kalkınma fonları var ve kalkınma bütçeleri var ve bu bütçeler bazı birtakım alanlarda da öncülük ediyor kadınlara. World Bank'la aslında bir çalışma yaparak KEFEK olarak, Türkiye'de bunu hem kırsal kesimde hem orta kesim, şehirli, kentli kadın için hem de aslında dijital kanatları olan mühendis, teknoloji, yapay zekâ vesaire gibi yeni üretim alanlarında çalışacak kadınlar için biz bu kaynakları nasıl kullanabiliriz ve tabii, onlar bu kaynaklarla birlikte bize bir destek de verebilirler bu işlerin nasıl yapıldığına, yapılabileceğine dair. Bu noktada World Bank'la bir çalışmayı önermek istiyorum kadın istihdamını Türkiye'de güçlendirmek için.

Bir diğer şey, finansal okuryazarlık önemli bir konu; bizim Adana Vekilimiz Sunay Hanım da bu konunun üzerinde duruyor. Biz de Kayseri'de bir kurs verdirdik hem organize sanayide hem genel olarak çalışan şirket çalışanlarına. Finansal okuryazarlık -biraz önce Özgül Hanım'ın sözünü ettiği- işte borçlanma, kredi alma vesaire bunun gibi kadın borçlanması noktasında da bir destek olabilir. Bu finansal okuryazarlığı bir büyük kampanyaya, bir büyük şeye dönüştürebiliriz, en azından gündeme getirebiliriz, hepimiz kendi illerimizde de bunu taşıyabiliriz diye düşünüyorum.

Bir diğer şey stratejik ürün desteklenmesi yani bütün kooperatiflerimiz ve bütün kadın istihdamı konusunda fon alanlar, destek alanlar benzer şeyler üretiyorlar. Biz de o gün gördük yani erişte işte vesaire vesaire. Burada, stratejik ürün, talep edilebilir ürün konusunda bir eğitim ve bir destek vermekte fayda olduğunu düşünüyorum veya bu konuda bir farkındalık ve bilinç geliştirme noktasında stratejik ürün, paketleme, pazarlama yani ürünün, bütün bunların hepsinin bütünsel başka bir bakışla değerlendirilmesi önemli.

Yeşil sanayi dediğimiz bir alan var çevreye duyarlı, kadınları bu konularda teşvik edebiliriz, kadın girişimciye bu alanda biraz daha fazla destek belki verebiliriz diye düşünüyorum. Bu TEKNOFEST'lerde çok sayıda mühendis kızlar var ve ben mesela kendi ilimde de görüyorum, gittiğim bütün işte gençlik vesaire merkezlerinde kızlar robotik kodlama öğreniyor, onu çalışıyor, yarışmalara hazırlanıyorlar, okullar da bu alana büyük önem veriyor. Bu mühendis kızlar aslında Türkiye'nin geleceği noktasında da önemli diye düşünüyorum. Bir de bilim ve kadın şeyini eşleştirmek, bilim kadını imajını bütünleştirme noktasında da -belki dijital kanatlar diyebiliriz buna, dijital kanatları olan bu alanda- dijital kanatların -daha doğrusu- kadın meselesine, dijitalleşmeye nasıl katkı yapacağı üzerine bir kafa yoran, bunu çalışan ekiplerle bir toplantı yapabiliriz.

Bir diğer önerim kadın yaşlılığı üzerine çünkü bunu sizler de görüyorsunuzdur gittiğiniz bölgelerde, kendi şehirlerinizde; ben de görüyorum. Kadın yaşlılığı üzerine çalışma çok az ve bu konuyu bizim çalışmamız lazım çünkü yirmi yıl yaşam süreleri uzadı ve bu yaşam sürelerinin uzamasıyla birlikte yani yaklaşık yirmi yıl artı yaşam süresi, sağlık vesaire, bütün bu politikaların da

şeyiyle... Bu kadın yaşlılığı meselesi bu komisyonun bir alanı olmalı çünkü burada da bir sorun alanı olduğunu düşünüyorum. Belki devletin politikalarına tavsiye edici önerilerimiz olabilir, yasa yapıcıya bir ekip olarak tavsiye edici yeni öneriler çalışabiliriz diye düşünüyorum.

İslam İşbirliği Teşkilatıyla ilişki kurmak önemli ve aslında bizim bu komisyonumuz, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu bizim gibi nüfusunun çoğunluğu Müslüman olan ülkeler için de bir örnek, bir rol model aynı zamanda ve bir örneklik teşkil ediyor bizim bu çalışmalarımız. Bu çalışmalarımızı hem onlara aktarmak, o kesime, o gruba aktarmak hem oradaki kadın sorunlarıyla daha ortak yol gösterici, bir rol model olan, işte bizdeki yasaların ihraç edilmesi gibi aslında, biraz Türkiye'nin bu noktadaki gücünü, önemini de ortaya koyan çalışmalar İslam İşbirliği Teşkilatı bünyesinde kurulabilir; bir kanaatim.

Son öneriyi söyleyip bitirmek istiyorum: Gazze savaşı ve savaş mağduru kadınlar ve o coğrafyanın içinde mağdur kadınlara destek olacak projeleri bu komisyonun konuşmasının tarihî bir görev olduğu kanaatindeyim. Türkiyeli kadınlar olarak biz buna örnek teşkil edebiliriz. Francesca Albanese Birleşmiş Milletlerin Filistin raportörü, bu konuda çok öncü, mesela onu davet ettiğimiz veya İspanya'dan veya uluslararası şeylerle davet ettiğimiz bir toplantı... Aslında biz burada ne yapabiliriz noktasında kadın olarak savaş bölgesindeki mağdur kadınlara... Biliyorsunuz, en fazla istismarın... Yani sadece savaş öldürmüyor, onunla birlikte pek çok zararı da... İşte, biz bunu Saraybosna ve diğerlerinde gördük. Savaş bölgelerinde kadın olmak meselesi üzerinden aslında böyle bir değerlendirme toplantısının önemine inanıyorum.

Son olarak, terörsüz Türkiye, bizim, hepimizin sahiplenmesi gereken en önemli meselelerden biri çünkü kadın olarak bizim için barış içinde yaşamının çok daha önemli ve stratejik olması gerekir. Terörsüz Türkiye konusunda burada, bu masada bulunan bütün kadınların iş birliği içinde bir kadın projesinin çalışılması, birbirimizi anlamak, tanımak veya birlikte konuşmak önemli bir şey, bütün bunları sağlayacak bir çalışmanın yine bu Komisyon için bu yıl da önerilecek işler arasında olması gerektiği kanaatindeyim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN - Fatma Hanım, buyurun.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; yeni dönemin hepimize hayırlı olmasını istiyorum, umuyorum, temenni ediyorum. Yeni katılan arkadaşlara da erkeklere başarılar diliyorum bizimle çalışmaları konusunda.

Evet, geçtiğimiz dönem hakikaten çok iş birliği içerisinde uzlaşa bir komisyon oldu, herkese teşekkür ediyorum emeklerinden dolayı. Katılımcıların önerilerini de pürdikkat dinledim, hakikaten çok değerli, çok kıymetli öneriler.

Şimdi, malumunuz, biz Parlamenteler Birliğinde kadın komitesi olarak birkaç çalışma yapıyoruz, bunu kendi içimizde de gerçekleştirebilir miyiz diye dedim. Kadın Parlamenteler Başkanı Meksikalı Cynthia Lopez, Türkiye'de başkan yardımcılığı yapıyoruz biz olarak. Orta Doğu'daki savaş ve göçten kaynaklı -Ayşe Başkanımızın da çok değerli fikirleri gibi- bir çalışma yapıyorlar Başkanım, hem göçten kaynaklı kadının ciddi anlamda bu göç yolculuğundaki etkilenmesi hem de savaşın yine kadın üzerine etkisine yönelik çok büyük bir çalışma yapıyorlar. Biz bunu Türkiye olarak, başat olarak yapabiliriz, ortak bir uluslararası çalışmayı işte Başkanımızla İstanbul'da gerçekleştirebiliriz çünkü hakikaten özellikle dünya, Orta Doğu, Asya Türkiye'den inanılmaz derecede örnek çalışmaları takip ediyor yani Türkiye'nin çalışmalarını örnek alıyor birçok konuda, Arap bölgesi olsun, işte Doğu Asya olsun. Biz bu anlamda hakikaten bir başat olarak görev yapabiliriz, bir etkinliği kadın komisyonu olarak Türkiye'de gerçekleştirebiliriz; bu çok kıymetli olur diye düşünüyorum.

Bir diğer konu da -az önce arkadaşımız da söyledi- bölgede yani 7 bölgede tematik toplantılar olması taraftarıyım. Çünkü hepimizin kendi seçim bölgesinde de kadınların zaman zaman... Evet, biz çok yol aldık yani kadının eğitim hakkı yokken biz şu anda bambaşka bir boyuta geçtik artık, siyasi temsil, kariyer planlamaları, işte profesörler, genel müdürler, bakanlar, bakan yardımcılar epey bir yol aldık çok ciddi anlamda ama hani önümüzdeki süreçte de tematik olarak bölgesel toplantıları gerçekleştirebilir miyiz? Çünkü her bölgedeki kadının sağıktaki sorunu farklı, eğitimdeki sorunu farklı, istihdamdaki sorunu farklı; destekleme modelleri de farklı olmak durumunda olabiliyor. Bu alanda belki birlikte, beraber fikirlerimizi paylaşarak bir şey gerçekleştirebiliriz.

Tabii, en önemli şey, ben burada bir engelli kadın olarak yer alıyorum. Engelli kadınların hem eğitim hayatları hem çalışma hayatları konusunda daha yeni modeller, istihdamdaki imkânları, kariyer planlamaları konusunda bir çalışma yapabiliriz hep beraber, birlikte, destekleyici, yine, ciddi anlamda yol aldık ama en önemli konulardan bir tanesi de bildiğiniz üzere, her 10 doğumdan bir tanesi engelli riski taşıyor. Özellikle son dönemlerde otizmde çok yüksek bir oranlama var, bu işte genetik dizilimde olabiliyor, sağlık problemleri olabiliyor. Biz acaba buna yönelik, sağlık anlamında evlilik öncesi eğitim, doğum öncesi anne babayı hazırlamaya yönelik yani özellikle kadını destekleyecek Sağlık Bakanlığıyla ortak bir çalışma yürütebilir miyiz Başkanım? Çünkü geleceğin en büyük sıkıntılarından bir tanesi de bu, çok önemli bir problem, hepimizin yüzleştiği, hepimizin çevresinde olan problemlerden bir tanesi.

Son bir konuyu da belirteyim Başkanım, çok da vakit almayalım. En önemli konulardan bir tanesi, biz kooperatifçilik sisteminde hakikaten bir yol aldık, cidden çok önemli yollar aldık, en azından kadının bir araya gelmesi, birlikte kolektif çalışma yöntemleri, kendi iş gücünü, emeğini bir şekilde ortaya çıkarma konusunda çok ciddi çalışmalarımız var, yaklaşık 812 tane de aktif çalışan, Ticaret Bakanlığı sisteminde, Tarım Bakanlığı sisteminde profesyonelleşme yoluna gelmiş kooperatiflerimiz var ama bunların pazar payı konusunda bizlerin hem bölgesel... Mesela, her bölgede tarhana yapıyorlar, her bölgede lavanta yapıyorlar, her bölgede reçel yapıyorlar, bunu ayrıştırıp, kendi bulunduğu bölgedeki ana ürün üzerine odaklanıp... Örneğin, küçük bir parantez açayım Başkanım, en yakın zamanda Özbekistan seyahatimde şunu gördüm, oradaki kadınlar da bizden model aldığı birtakım kolektif çalışma işlerine girmişler ama nasıl yapıyorlar bunu? Lokal ürün belirleme. Örneğin, Semerkant'ta sadece badem üretiyorlar, Taşkent'te sadece üzüm üzerine, ceviz üzerine odaklanıyorlar. Biz bu modeli kooperatifler üzerine geliştirip bir taraftan da pazar payında birtakım vergi indirimleri -işte yaptık ama- daha böyle birbirleriyle iletişimini kolaylaştıracak, pazar payı konusunda belli bir kotanın kullanımını sağlayabilirsek onları yönlendirme açısından, finansal açıdan daha iyi destekleyeceğimizi düşünüyorum.

Umuyorum güzel şeyler yapacağız. Hepimizin amacı kendi hayatımızı güzelleştirmek. Ben herkesin emeğine teşekkür ediyorum, Başkanımıza da çok çok teşekkür edip saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN - Kıymetli arkadaşlar, ben her birinizin söylediğini yetiştirdiğim kadar not aldım, zaten hani bütün konuşmalarınız da kayıt altında, onlardan da tekrar alıp üstünden geçeceğim. Hani şöyle yapmayı planlıyordum sizleri dinlerken konuşmalarınız bittiğinde: Şu şu şu fikirler benim açımdan da çok ön plana çıktı, bunları mutlaka çalışalım ama o kadar çok ki...

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Ne güzel... Benim bir önerim olacak.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN - Buyurun lütfen, ben sonra devam edeyim.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Şimdi, biraz önce konuşmuştuk, coğrafya gerçekten ateş altında, ciddi savaş, şiddet meselesi var, tüm bunların içinde bir de biz burada barış ve demokratik toplum meselesine ilişkin Meclis düzeyinde, toplumsal düzeyde çeşitli müzakereler yapıyoruz. Mesela, DEM Kadın Meclisi, Barış ve Demokratik Toplum İnşasında Kadın Buluşmaları diye siyasi partilerden, demokratik kitle örgütlerinden, teknik bağımsız kadın kuruluşlarıyla çeşitli buluşmalar yapıyor. Bunun dışında Kadınlar Barışı Konuşuyor halk toplantıları yapıyor ve merkezine Türkiye'de kalıcı bir barışı inşa etmede bizim sorumluluğumuz nedir derken, aynı zamanda Orta Doğu coğrafyasındaki tüm kadınlar, savaştan zarar gören tüm kadınlarla enternasyonal bir şekilde dayanışmayı nasıl örgütleyebilirsiniz tartışmalarını yapıyor. Mesela, Barışa İhtiyacım Var Kadın İnisiyatifi oluştu, onlar çeşitli taleplerini dile getiriyorlar, bu taleplerden bir tanesi de Mecliste oluşacak, barışı kalıcı hâle getirebilecek bir Meclis komisyonunda kadınların sadece sayı olarak eşitliği değil, kadınların fikirlerinin, görüşlerinin ve bu sürecin planlamasında aktif rol alması için yapılabilecekler konusunda talepleri var. KEFEK de aslında bu önümüzdeki dönem, bu bir günlük, bir aylık bir şey değil, dönemin sonuna kadar gidebilir... Bizim de bu konuyu gerçekten önümüzdeki dönem hem uluslararası örnekleri nasıl, bizim kendi coğrafyamızda tarihsel, toplumsal kökenleri nedir, en önemlisi hem kadınlar bu savaşın negatif etkilerini nasıl yaşıyorlar ve mücadele alanları nasıl genişletilebilir gibi bir perspektifle bizim de çeşitli buluşmalar yapmamız gerekir diyorum.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN - Çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, ben her birinizin katkısına ayrı ayrı çok teşekkür ediyorum. Emin olun her birinizin söylediği ayrı ayrı uzun uzun çalışılacak başlıklar. Şimdi, biz bunları uzman arkadaşlarımızla da özetleyelim, bir takvime koyalım. Bazıları, bazı fikirlerimiz bakanlarımız geldiğinde bakanlarımıza söylenerek hayata geçirilecek şeyler, dolayısıyla takvimimize bakanları yavaş yavaş oturtmamız lazım. Benim öngörüm -yine hem bakanlarımızın takvimine göre hem de çalışma arkadaşlarımızla bakarız- Millî Eğitim ve Sağlık daha öncelikli olmak üzere... Meclis de kapanmaya yakın ama en azından Meclis kapanmadan önce belki bu 2 Bakanımızı misafir edebilirsek iyi olur.

Yine, bazı çalışmalar için aslında belki alt komisyonlar kurmamız gerekebilir, daha küçük bir grubun daha fokuslanarak çalışacağı konu başlıkları var. Bir de sonuçta biz kalabalık bir grubuz, 27 kişiyiz, herkesin o alanda ilgisi olmayabilir, daha spesifik konuyla ilgilenecek arkadaşlar için belki öyle birkaç alan oluşturabiliriz. Bazı fikirleriniz için o fikir sahibinin de bizzat konunun merkezinde, göbeğinde olduğu şekilde zirve toplantıları, büyük salon toplantıları organize edilebilir. Dolayısıyla bu söylediğiniz başlıkların her biri için farklı bir formatla bizim çalışıyor olmamız lazım.

Bölge toplantılarımıza kesinlikle katılıyorum, formatını biraz daha güncelleyip biraz daha zenginleştirebiliriz ama ben de çok faydalı olduğu kanaatindeyim. Kastamonu'da ve İzmir'de yaptık, bizim için de çok büyük bir kazanım, gittiğimiz bölge için de çok ciddi bir kazanım. Bir de şunu net bir şekilde ifade etmek isterim: Hem davet ettiğimiz bakanlarımızla hem de gittiğimiz bölgelerde şunu gördüm: Biz zaten gitmeden neler beklediğimizi kamu yetkililerine söylediğimiz için onlar da kendilerini bir "check" ediyorlar, bu çok önemli bir "check" etme sistemi hâline de geldi, ben bu anlamda güzel bir metodoloji geliştirdiğimiz kanaatindeyim. Dolayısıyla kesinlikle dijital şiddet gibi, işte kadının istihdamı gibi, kooperatifçilik gibi, kadınların yaşadığı borçluluk, yaşlılık gibi farklı konuları da ele aldığımız farklı çalışma grupları oluşturabiliriz. Şimdi, her birini biraz daha birleştirip, fikirlerinizi birleştirip, daha sadeleştirip, daha ortak başlıklarda buluşturup hangisini nasıl hayata geçirebilirizi uzman arkadaşlarımızla çalışacağız. Bir de ben hani isimleri zaten teker teker aldım, fikir sahiplerinden ve fikirleri noktasında hani süreci çalışırken bizzat destek almak çok isteriz ve şunu görüyorum: Gerçekten akıl akıldan üstündür, birbirimize katabileceğimiz çok fazla şey var. Ben bu iş birliğiniz için, bu birlikteliğiniz için çok teşekkür ediyorum. Her birimizin amacının ortak olduğuna yürekten inanıyorum. Gerçekten toplumumuzdaki kadın-erkek fırsat eşitliğini sağlamak toplumumuzdaki her bir bireye çok ciddi katkı sağlayacaktır, sizler de bunun vicdani sorumluluğuyla ve bunun bilinciyle davrandığınız için her birinize çok teşekkür ediyorum.

Bugünkü toplantımızı tamamlamadan var mı ekleyeceğiniz bir şey?

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) - Teşekkürler Başkanım.

BAŞKAN ÇİĞDEM ERDOĞAN - Toplantımızı kapatacağım ama iki dakika daha size bir hitabım olacak ama toplantıyı kapattıktan sonra.

Bu vesileyle her birinize çok teşekkür ediyorum, toplantımızı hayırlara vesile olsun diyorum ve toplantımızı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 15.16